

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 • 50 • 2009

ПЕТТИ ОДДЕЛ

ОДЛУКА

ЗА ДОПУШТЕНОСТА НА

Жалбата бр. 36665/03

од

Славица ШУРБАНОСКА и други

против

Република Македонија

Напомена: Македонскиот превод на текстот на одлуката на Европскиот суд за човекови права е исклучиво информативен и од него не произлегуваат никакви права и/или обврски. Единствено официјалниот текст на одлуката на Европскиот суд за човекови права на англиски и/или француски јазик, објавена од страна на Судот е автентичен и се смета за оригинал. Не е дозволено објавување на овој превод на било каков начин без претходна дозвола од страна на Министерството за правда на Република Македонија, освен во случај доколку се користи за информирање.

Европскиот суд за човекови права (Петти оддел), заседавајќи на 31 Август 2010 година во судски совет во состав:

Peer Lorenzen, *Претседател*,
Renate Jaeger,
Karel Jungwiert,
Mark Villiger,
Мирјана Лазарова Трајковска
Zdravka Kalaydjieva
Ganna Yudkivska, *судии*,

и Claudia Westerdiek, *секретар на одделот*

Имајќи ја во предвид жалбата поднесена на 11 Ноември 2003 година и на 14 Септември 2009 година,

Имајќи ги во предвид обсервациите поднесени од страна на Владата, како и одговорот на обсервациите поднесен од страна на жалителите,

Заседавајќи, одлучи:

ФАКТИ

1. Жалителите, г-ѓа Славица Шурбаноска (“првиот апликант”), г-дин Александар Шурбаноски (“вториот апликант”) и г-дин Митко Шурбаноски (“третиот апликант”), се македонски државјани кои се родени 1952, 1973 и 1976 година и живеат во Вевчани. Тие пред судот беа застапувани од г-гинот М. Попески, адвокат од Охрид. Владата на Република Македонија (Владата) беше застапувана од страна на нејзиниот агент г-ѓа Р. Лазареска Геровска.

А. Околности на случајот

2. Фактите на случајот, како што беа изнесени од двете страни, може да се сумираат на следниов начин:

1. Граѓански постапки поврзани со барањето на апликантот за надоместок (“постапки за надоместок”)

3. На 16 Јуни 1991 година г-дин С.Д., сопруг на првиот апликант и татко на вториот и третиот апликант, починал при сообраќајна

несреќа во воз: испаднал од возот, обидувајќи се да ја затвори вратата од вагонот.

4. На 27 Август 1991 година жалителите повеле граѓанска постапка против две компании (“тужените компании”), барајќи надоместок на материјална и нематеријална штета, настаната заради смртта на г-динот С.Д.

5. До 19 Септември 1999 година, предметот бил враќан на повторно одлучување во четири наврати. Во овој период Основниот суд Струга (“првостепениот суд”) делумно го усвоил тужбеното барање на жалителите, со одлуки од 18 Декември 1992 година, 11 Август 1994 година, 23 Јуни 1997 година и 28 Јануари 1999 година, последователно. Апелациониот суд Битола донел одлуки на 9 Септември 1993 година, 11 Мај 1995 година, 5 Ноември 1997 година и 19 Септември 1999 година, последователно. Врховниот суд, го вратил предметот на повторно судење со одлука на 18 Декември 1996 година.

6. На 9 Јуни 2000 година првостепениот суд одлучил делумно во корист на жалителите, досудувајќи целосно обештетување за материјалната загуба, делумен надоместок за нематеријална штета и исплата на месечни пензии за секој апликант посебно. На 29 Ноември 2002 година Апелациониот суд во Битола го вратил предметот на повторно судење по однос на исплатата на месечните пензии, а во останатиот дел го потврдил. На 29 Јануари 2004 година Врховниот суд ја одбил како неоснована ревизијата поднесена од страна на жалителите.

7. На 6 Декември 2004 година постапките продолжиле по однос на месечните пензии. На 27 Април 2005 година, 22 Јуни 2005 година и 28 Декември 2007 година, последователно, претседателот на првостепениот суд го одбивал барањето на странките за изземање на судијата кој го водеа предметот. Жалителите, понатаму, без успех барале од Врховниот суд да назначи друг суд да решава по нивниот предмет.

8. На 11 Април 2008 година првостепениот суд делумно го уважил барањето на жалителите за месечни пензии. Странките ја обжалиле судската одлука.

9. На 5 Февруари 2009 година, по налог на Врховниот суд кој одредил рок од 3 месеци за донесување на одлука (види точка 12

подолу), Апелациониот суд во Битола ги одбил жалбите на странките и ја потврдил првостепената пресуда.

10. Според жалителите, во април 2009 година, тие ја оспориле одлуката пред Врховниот суд. По сите изгледи, овој суд сеуште не донел одлука.

2. Постапки пред Врховниот суд по барањето на жалителите за заштита на правото на судење во разумен рок

11. На 12 Септември 2007 година поднеле барање, согласно член 36 од Законот за судови од 2006 година (види точка 19 подолу), до Апелациониот суд во Битола за заштита на правото на судење во разумен рок (“лек за должина на постапката”). По стапувањето на сила на законот за судови од 2008 година, барањето на жалителите било испратено на разгледување до Врховниот суд. На 28 Мај 2008 година судот се обратил до жалителите со барање за дополнителни информации, кои тие ги доставиле на 17 Јуни 2008 година. Во поднесокот тие навеле дека, на првостепениот суд, по донесување на одлуката од Апелациониот суд Битола од 23 Декември 2002 година, му биле потребни 5 години и 5 месеци да одлучи по предметот. Тие исто така побарале правична отштета во износ од 1,100,000 евра. На 27 јуни 2008 година Врховниот суд побарал од првостепениот суд да достави копија од предметното досие. На истиот ден, се обратил и до Јавниот правобранител за коментари.

12. На 20 Октомври 2008 година Врховниот суд утврдил дека постапките за надоместок траеле многу долго, нешто повеќе од 17 години, од кои повеќе од 11 години по ратификацијата на Конвенцијата од страна на Република Македонија, и дека истите сеуште не биле завршени. Тој утврдил рок од 3 месеци во кој Апелациониот суд Битола требало да одлучи по жалбите на странките. Тој исто така им досудил износ од 245.200 денари (4000 евра), на име правична отштета поради најдената повреда. Овој износ требало да се исплати 3 месеци по правослиноста на одлуката.

13. Судот утврдил дека, наспроти сложената природа на случајот, постапките траеле премногу долго, особено поради неколкукратните преотварања на предметот. Понатаму, нашол дека имало застои во постапките пред првостепениот суд во периодот помеѓу 29 Ноември 2002 година и 11 Април 2008 година.

Фактот што странките ги искористиле расположливите правни лекови не може да им се препише на нивна штета. При утврдувањето на повредата, судот се повикал на член 6 став 1 од Конвенцијата и на праксата на Европскиот Суд за човекови права, особено на пресудата на Паризов (*види Паризов против Република Македонија. Бр.14258/03, 7 Февруари 2008 година*). Висината на доделениот надомест била утврдена врз основа на должината на постапката, сложеноста на случајот, однесувањето на странките и стандардот на живеење на тужената држава. На 23 Јануари 2009 година одлуката била доставена до застапникот на жалителите, г-дин М.Попески. Одлуката станала конечна на 2 Март 2009 година.

14. На 25 и 29 Септември 2009 година Судскиот Буџетски Совет побарал од застапникот на жалителите да ги достави трансакциските сметки на жалителите. На 1 Октомври 2009 година побарал од жалителите да ги достават бараните информации во рок од 5 дена од приемот. Понатаму, тие биле информирани за посебните буџетски правила во врска со досудениот надомест. Износот требал да се префрли веднаш по добивањето на бараните сметки. Жалителите ги добиле овие барања на 3 Октомври 2009 година. Доказ за ова се копии од доставниците. Износот сеуште не е исплатен.

В. Релевантно домашно законодавство и пракса

1. Законот за судови од 2006 година ("Законот од 2006 година")

15. Врз основа на членот 35 став 1 (1) од 2006 година, Врховниот суд е надлежен да одлучува во втор степен против одлуките на неговите совети кога е тоа определено со закон. Врз основа на точка 6, Врховниот суд е надлежен да одлучува за барањата за должината на постапката во постапка утврдена со закон.

16. Членот 36 од Законот од 2006 година предвидува дека, странката која смета дека надлежниот суд го повредил правото на судење во разумен рок, има право да поднесе барање за заштита на правото на судење во разумен рок до непосредно повисокиот суд. Непосредно повисокиот суд постапува по барањето во рок од шест месеца од неговото поднесување и одлучува дали понискиот суд го повредил правото за судење во разумен рок. Ако повисокиот суд утврди повреда на правото за судење во разумен рок ќе досуди праведен

надоместок за подносителот на барањето. Правичниот надоместок паѓа на товар на Судскиот буџет.

17. Законот од 2006 година се применувал од 1 јануари 2007 година (член 128).

2. Законот од 2008 година за изменување и дополнување на Законот од 2006 година ("Законот од 2008 година", објавен во Службен весник бр.35 од 14 март 2008 година)

18. Членот 3 од Законот од 2008 година, дополнетиот член 35 (6) од Законот од 2006 година предвидува дека, Врховниот суд одлучува согласно правилата и принципите на Европската конвенција и судската пракса на Судот.

19. Членот 4 од Законот од 2008 година со кој се менува членот 36 од Законот од 2006 година определува исклучива надлежност на Врховниот суд да решава по предметите за должина на постапките. Релевантниот дел од овој член предвидува по следното:

"Барањето за должина, странката може да го поднесе во текот на постапувањата пред домашните судови, а најдоцна шест месеца сметано од денот на правосилноста на одлуката.

Барањето е потребно да содржи:

- податоци за подносителот на барањето и правниот застапник,
- податоци за предметот и постапката за која странката смета дека ја сторила повредата на правото за судење во разумен рок,
- образложение на причините за наводно сторената повреда на правото за судење во разумен рок;
- изјава за побарување на правичен надомест и
- потпис на подносителот на барањето.

Врховниот суд постапува по барањето кое ги исполнува критериумите утврдени во ставовите (2) и (3) во рок од шест месеца од неговото поднесување и одлучува дали понискиот суд го повредил правото за судење во разумен рок. Притоа имајќи ги предвид правилата и принципите утврдени со Европската конвенција за човекови права и основни слободи, а особено сложеноста на предметот, однесувањето на странките во постапката и однесувањето на судот кој постапувал.

Ако Врховниот суд утврди повреда на правото за судење во разумен рок, ќе определи рок во којшто судот, пред кого постапката е во тек, мора да одлучи за правото, обврската или кривичната одговорност на подносителот на барањето и ќе досуди правичен надоместок заради повреда на неговото право за судење во разумен рок.

Правичниот надоместок се исплатува во рок од три месеца од денот на правосилноста на решението на Врховниот суд.“

20. Членот 5 од Законот од 2008 година дополнува нов член 36-а, кој предвидува по следното:

“По приемот на барањето, Врховниот суд на Република Македонија веднаш, а најдоцна во рок од 15 дена ќе побара од првостепениот суд да достави препис на списите од предметното досие, а по потреба и изјаснување од повисокиот суд за времетраење на постапката пред него.

Во совет од тројца судии на нејавна седница одлучува по барањето за должина на постапката. Но по исклучок судот може да одлучи да ги сослуша подносителот на барањето и претставникот на судот чија постапка е предмет на поднесеното барање.

Во рок од осум дена сметано од денот на приемот на решението, незадоволната страна може да поднесе жалба до Врховниот суд, кој одлучува по истата согласно со членот 35 став 1.

21. Законот од 2008 година стапил на сила 8 дена откако бил објавен во “Службен весник“ (член 9).

3. Закон за Судскиот Буџет (“Службен весник“ бр.60/2006 и 103/2008)

22. Судскиот буџет е годишна процена на приходите и трошоците за судовите и за Академијата за обука на судии и јавни обвинители (“Академијата“, член 2). Судскиот буџет е управуван од Судскиот буџетски совет (член 6). Со Судскиот буџетски претседава претседателот на Судскиот совет, а во неговиот состав се министерот за правда, претседателите на Врховниот суд и Апелационите судови, двајца претседатели на првостепени судови и директорот на Академијата (член 7).

4. Информација за судската пракса на Врховниот суд по предметите за “должина на постапките” поднесена од страна на Владата на 25 март, 11 јуни и 30 октомври 2009 и 1 март 2010 година

23. Според Владата, 456 предмети за должина на постапката биле поднесени пред Врховниот суд откако Законот од 2008 година стапил на сила. Судот решил 389 предмети, од кои 86 во 2008 и 303 во 2009 заклучно со февруари 2010 година. Повреда на барањето за “разумен рок” било утврдено во 80 предмети. Овие предмети се однесувале на должината на граѓански, кривични, прекршочни, управни, извршни и стечајни постапки. Одлуки со кои биле одбиени барањата за должина биле донесени во 147 предмети. Врховниот суд дополнително отфрлил 155 барања заради нивно поднесување вон утврдениот рок; заради непостоење на активна легитимација или заради нивна некомплетност. Жалбена постапка била поведена во 153 предмети. Второстепениот совет донел одлуки по сите предмети при што, ги усвоил жалбите во 18 предмети; ги одбил жалбите во 130 предмети и отфрлил жалби во 5 предмети. Во 6 предмети, второстепениот совет досудил надомест со повисок износ, од износот кој бил доделен од првостепениот совет.

24. Во предметите во кои била утврдена повреда на барањето за “разумен рок”, Врховниот суд досудувал правичен надоместок, во износ кој се движел од 80 Евра (ПСРР бр.86/08) до 4 000 Евра (во предметот на жалителите). Во три предмети Врховниот суд утврдил дека, самото наоѓање на повреда на барањето за “разумен рок” претставува правична сатисфакција. Во 19 од овие предмети, Врховниот суд исто така утврдил и рок за судовите, помеѓу еден и шест месеци, во кој било потребно судовите да одлучат по тужбените барања на странките. Вкупниот износ на правичен надомест, утврден во 46 предмети од кои беа доставени копии, изнесувал приближно 40.610 Евра.

25. Врз основа на членот 3 од Законот од 2008 година, праксата во поглед на извршувањето на пресудите на Европскиот Суд, соодветно била применета при исплатата на надоместот. Откако решението на Врховниот суд со кое се доделува надомест ќе стане правосилно, тоа се проследува до Судскиот буџет заради извршување. Судскиот буџетски совет ги побарувал личните банкарски сметки на барателите.

26. Од 37 предмети за кои Владата достави информација, во 13 надоместот бил исплатен во рок од 3 месеци од денот на правосилноста на решението на Врховниот суд со кое досудил надомест (овие одлуки се однесуваат на решенија доставени пред јули 2009 година); во 12 предмети надоместот бил исплатен во рок од 4 до 8 месеци (овие се однесуваат на решенија донесени до јули 2009 година), во 1 предмет исплатата била направена по истек на 9 месеци (решение од февруари 2009 година) и во 11 предмети доделениот износ не бил сеуште исплатен заради една од следните причини: застапниците на барателите барале досудениот износ да биде префрлен на нивните лични банкарски сметки, наместо на банкарските сметки на барателите; барателите пропуштиле да ги достават до Судскиот буџетски совет бараните банкарски податоци или постапката за исплата била во тек.

27. Согласно поднесокот од Врховниот суд, доставен во прилог на обсервациите на Владата од 11 јуни 2009 година, на првостепениот совет му биле потребни од 1 до 23 месеци да одлучи по барањата за разумен рок во 2008 година. Повеќето од предметите во 2009 година биле одлучени во прв степен, во рок од еден месец од нивното поднесување. Истото може да се каже и за постапките пред второстепениот совет на Врховниот суд.

ЖАЛБЕНИ НАВОДИ

28. Жалителите се жалеа дека должината на постапката за надомест на штета не била во согласност со барањето за “разумен рок“ утврдено во членот 6 став 1 од Конвенцијата. Во нивниот поднесок од 14 септември 2009 година, тие се жалеа на повреда на членовите 6 и 14 и Членот 1 од Протоколот 1, бидејќи месечната пензија која им била доделена со одлуката на Апелациониот суд од 5 февруари 2009 година била премногу ниска и дека тужените компании биле претходно во државна сопственост.

ПРАВО

1. Жалителите се жалеа дека во нивниот предмет не било одлучено во разумен рок, спротивно на членот 6 став 1 од Конвенцијата, кој како релевантен предвидува по следното:

“Секој во определувањето на неговите граѓанските права и обврски има право на правично и јавно судење во разумен рок..... пред (а) суд“

1. Произнесувања на странките

29. Владата се произнесе дека средството за должина на постапката, воведено со Законот од 2006, и изменето со Законот од 2008, треба да се смета за ефективно за целите на Конвенцијата. Тие понатаму останаа при тоа дека жалбата на жалителите по овој основ треба да биде одбиена, со оглед на тоа што, тие успешно го искористиле правното средство и добиле одлука со која Врховниот суд им доделил надомест и определил рок за одлучување, кој бил испочитуван од страна на Апелациониот суд Битола.

30. Жалителите не се согласија дека средството за должина на постапката е ефективно во смисла на членот 35 од Конвенцијата, особено затоа што сумите доделувани од страна на Врховниот суд биле очигледно неразумни во споредба со правичната отштета која би ја доделил Судот во слични случаи. Тие понатаму изјавија дека сеуште не го добиле надоместот досуден со одлуката на Врховниот суд од 20 октомври 2008.

2. Оцена на Судот

а) Општи принципи во практиката на Судот

31. Судот забележува дека според членот 34 од Конвенцијата “може да прими жалби од секое лице..... кое тврди дека е жртва на повреда од страна на Висока Договорна Страна, на правата утврдени во Конвенцијата или нејзините протоколи...”

32. Што се однесува на прашањето дали жалителот може да тврди дека е жртва на повреда на членот 6 став 1 од Конвенцијата што се однесува на должината на постапката, Судот повторува дека “одлука или мерка во полза на жалителот не е во основа доволна да го лиши од неговиот статус на жртва, освен ако тоа националните власти не го признале, било директно или преку утврдување на суштината, а потоа доделиле и надомест, за повреда на Конвенцијата“(види Сали против Република Македонија, бр. 14349/03, став 33, 5 јули 2007, и Нанков против Република Македонија, бр. 26541/02, став 32, 29 ноември 2007).

33. Прашањето дали лице може сеуште да тврди дека е жртва на наводна повреда на Конвенцијата во суштина побарува од Судот испитување на неговата ситуација *ex post facto*. Како што веќе е утврдено во други случаи поврзани со должина на постапката, прашањето дали тој или таа имаат добиено надомест за настанатата штета – споредбено со правичниот надомест утврден во членот 41 од Конвенцијата – е важно прашање. Веќе востановена практика на Судот е дека онаму каде националните власти утврдиле повреда и каде нивната одлука претставува соодветен и доволен надомест, засегнатата страна не може веќе да тврди дека е жртва во смисла на член 34 од Конвенцијата (види *Apicella v Italy* (GC), no. 64890/01, став 70, 29 март 2006).

34. Во однос на тоа дека се чини дека Владата го поврзува прашањето на статусот на жртва со поопштото прашање на ефективноста на лекот, Судот потсетува дека веќе се осврнa на ова прашање во поширок контекст преку давање на одредени индикации во однос на карактеристиките кои таквото домашно средство треба да ги има, имајќи го во предвид фактот дека, во овој вид на случаи, можноста на жалителите да тврдат дека се жртви ќе зависи од надоместот кој домашното средство ќе им го даде (види *Apicella*, цитиран погоре, став 71, и *Scordino v Italy* (no.1) (GC) no. 36813/97, став 182, ECHR 2006-V). Во пресудата *Apicella*, (види *Apicella*, цитирана погоре, ставови 72-80), сумирани се овие специфични ставови на следниот начин:

“Најдобро решение во апсолутна смисла, неспорно како и во многу сфери, е превенцијата. Како што Судот истакнува во повеќе наврати, членот 6 став 1 им наметнува должност на Договорните страни да ги организираат своите судски системи на таков начин да нивните судови можат да ги задоволат барањата на тој член, вклучително и обврската да ги разгледуваат случаите во разумен рок (види *Sußmann v Germany*, 16 септември 1996, став 55, Извештаи 1996-IV). Онаму каде судскиот систем има недостатоци во оваа смисла, најефективното решение е средство дизајнирано да ги забрза постапките со цел да превенира истите да станат прекумерно долги (види *Cocchiarella v Italy*, (GC), бр. 64886/01, став 74, ECHR 2006-V).

Исто така јасно е дека за државите каде повредите поврзани со должината на постапките веќе постојат, средство кое е дизајнирано само да ги забрза постапките – иако посакувано за во иднина – може да не биде соодветно да ја подобри ситуацијата во која е очигледно дека постапките веќе биле прекумерно долги.

Некои држави, како Австрија, Хрватска, Шпанија, Полска и Словачка, совршено ја разбрале ситуацијата со тоа што избрале да комбинираат два типа на средства, еден дизајниран да ги забрза постапките и друг да додели компензација (види, на пример, *Holzinger* (no.1), цитиран погоре, став 22, *Slavicek v Croatia* (одлука) бр. 20862/02, ECHR 2002- VII, *Fernandez- Molina Gonzalez and Others v Spain* (одлука) бр. 64359/01, ECHR 2002- IX, *Michalak v Poland* (одлука), бр. 24549/03, 1 март 2005 и *Andrasik and others v Slovakia* (одлука) бр. 57984/00, 60226/00, 60237/00, 60242/00, 60679/00, 60680/00 и 68563/01 , ECHR 2002- IX)

Според тоа, онаму каде законодавецот или домашните судови се согласиле да ја играат нивната вистинска улога преку воведување на домашно средство, Судот очигледно треба да извлече одредени заклучоци од тоа. Со оглед на ограничената надлежност во поглед на толкувањето и примената на домашното право, од Судот се бара да верификува дали начинот на кој домашното право е толкувано и применувано произведува последици кои се конзистентни со принципите на Конвенцијата, така како што истите се толкувани во праксата на Судот. Соодветно, јасна грешка во процената кај домашните судови може исто така да произлезе како резултат на погрешната примена или погрешното толкување на судската пракса на Судот. “

б) Примена на наведените принципи

35. Следи од наведените принципи дека од Судот се бара да верификува дека постои признание, барем во суштина, од страна на властите, за повреда на правото заштитено со Конвенцијата и дали надоместот може да се смета за соодветен и доволен (види *inter alia*, *Normann v Denmark* (одлука) бр. 44704/98, 14 јуни 2001 , *Jensen v Denmark* (одлука), бр. 48470/99, 20 март 2003, и *Nardone v Italy*, бр. 34368/98, 25 ноември 2004).

36. Судот смета дека првиот услов, експресното признание за повреда од страна на националните власти, е исполнет во случајот на жалителите со оглед на тоа што Врховниот суд, во својата одлука од 20 октомври 2008, експлицитно нашол повреда на барањето за “разумен рок“.

37. Што се однесува до вториот услов, имено, соодветен и доволен надомест, Судот забележува дека онаму каде барањето за разумен рок е повредено, една од карактеристиките на доволен надомест, кој може да го отстрани статусот на жртва од странката, се поврзува со износот доделен на домашно ниво, а во врска со фактите заради кои таа или тој се жали пред Судот. Другите

критериуми побаруваат релевантните одлуки, кои мора да бидат конзистентни со правната традиција и стандардите на живот во засегнатата држава, да бидат брзи, разумни и извршни многу брзо (види *Apicella*, цитирана погоре, ставови 85-96).

38. Што се однесува до износот на надомест доделена на домашно ниво, Судот на почетокот забележува, следејќи ги општите произнесувања на Владата, дека досега надоместите доделувани од страна на Врховниот суд во случаите за должина на постапката се движат помеѓу 80 и 4000 евра. Вкупната сума на надомести доделени во 46 случаи е 40.610 евра (види став 24 погоре), што е 15-20 % од вкупната сума која Судот би ја доделил во споредбени случаи (види *a contrario*, *Vokurka v the Czech Republic* –одлука, бр. 40552/02, 16 октомври 2007, во која сумата на компензации доделени на национално ниво беше 66,7% од компензациите кои Судот би ги доделил во слични случаи против Чешката Република). Се чини дека само во многу ограничен број на случаи нивото на правичната отштета од страна на Врховниот суд било прифатливо, додека во најголемиот број на случаи надоместите биле под или дури далеку под стандардите на Судот. Сепак, Судот не е повикан да цени *in abstracto* дали пристапот на Врховниот суд во доделувањето на отштети според Законот од 2008 е од таков вид да ги спречува успешните странки кои ќе добијат неразумно ниски суми на компензација од поднесување на жалби за должина на постапка, со тврдење дека одлуката на Врховниот суд, иако во нивна полза, не го отстранува од нив статусот на жртва посред членот 34 од Конвенцијата (види *Kate and others v Croatia*, бр. 2201/04, став 20, 17 јули 2008).

39. Во конкретниов случај, Врховниот суд на апликантите заеднички им досудил надомест во износ од 4.000, за одоговлекување кое траеле повеќе од 17 години, од кои повеќе од 11 години се по ратификацијата на Конвенцијата од страна на одговорната држава. Покрај досудениот надомест Врховниот суд утврдил рок од 3 месеци за Апелациониот суд да одлучи по тужбеното барање на жалителите, кој бил испочитуван од страна на судот. Во вакви околности, Судот е задоволен од досудениот износ на апликатите кој не е очигледно неразумен, имајќи ги предвид износите што Судот ги досудувал во слични случаи против одговорната држава. (види *a contrario*, *Cocchiarella*, цитирана погоре, §§106 и 107, и *Apicella*, цитирана погоре, §§ 104 и 105).

40. Што се однесува до другите критериуми утврдени во судската практика на Европскиот суд за човекови права, Судот констатира дека постапката за заштита на правото на судење во разумен рок започнала на 12 септември 2007 година кога жалителите се обратиле со барање за заштита на ова право до Апелациониот суд во Битола. Произлегува дека никакви процесни активности не биле превземени во период од 6 месеци, односно до влегувањето на сила на законот од 2008 година, кога станало јасно дека Врховниот суд е единствено надлежен да одлучува по однос на барањата за заштита на правото на судење во разумен рок. По преземањето на определени процесни дејствија, на 20 октомври 2008 година Врховниот суд го усвоил барањето за заштита на правото на судење во разумен рок на жалителите. Оттука, на Врховниот суд му биле потребни околу 7 месеци да одлучи по барањето во прв степен. Имајќи предвид дека не била поднесена жалба, оваа одлука станала правосилна на 2 март 2009 година. Според Европскиот суд за човекови права, времето кое му било потребно на Врховниот суд да одлучи е малку долго. Сепак Судот смета, а имајќи ги во предвид околностите на случајот, имено фактот дека ова еден од првите предмети по однос на кој одлучува Врховниот суд и дека потоа следеле подобрувања во оваа смисла (види точка 27 погоре), времето кое било потребно за одлучување по барањето за заштита на правото на судење во разумен рок на жалителите не може да се смета за неразумно долго за конкретните цели.

41. Судот констатирал дека жалителите се уште го немаат примено правичниот надомест досуден од страна на Врховниот суд. Во врска со ова, Судот забележува дека Судскиот буџетски совет од адвокатот на апликантите во два наврати, имено на 25 и на 29 септември 2009 година, побарал да бидат доставени деталите во врска со банкарските сметки на жалителите со цел трансфер на досудениот правичен надомест. Откако тој одбил да ги даде потребните детали на 1 октомври 2009 година, Судскиот буџетски совет лично ги контактирал жалителите со истото барање. Притоа било побарано информациите да бидат доставено во рок од 5 дена. Апликантите биле информирани дека трансферот ќе биде извршен веднаш имајќи предвид дека за тоа имало посебна ставка и средства во Судскиот буџет. Жалителите не ги доставиле бараните информации.

42. Оттука следи дека Судскиот буџетски совет ја започнал процедурата за исплата близу 7 месеци по одлуката на Врховниот суд. Ова е спротивно на членот 4 од Законот од 2008 година согласно кој одлуката на Врховниот суд треба да биде извршена во рок од 3 месеци по правослиноста. За одолговлекувањето неможе да се сметаат одговорни жалителите. Сепак Судот забележува дека ова одолговлекување се појавило во раните фази од примената на законот од 2008 година кога одолговлекувањето на исплата на досудените износи е често (види точка 26 погоре). Судот е свесен дека воведувањето на правното средство за заштита на правото на судење во разумен рок барало многу заложби од страна на националните институции. Од овие причини се чини дека не е неразумно да им биде потребно определено време за востановување на новиот систем и развој на пракса која е конзистентна со домашната правна традиција и судската пракса на Европскиот суд за човекови права.

43. Од 25 септември 2009 година жалителите имале обврска да постапат по барањето на Судскиот буџетски совет за доставување на информациите во врска со банкарските сметки, имајќи предвид дека однесувањето на адвокатот може да им се препише на жалителите. Ваквото барање не може да се смета за неразумно (види *Burdov V. Russia (no. 2)*, no. 33509/04, § 69, ECHR 2009). Одолговлекувањето на исплатата по овој датум единствено е последица на пропустот на самите апликанти. Судот смета од овие причини дека фактот што жалителите се уште не го добиле досудениот надомест на штета не значи дека тие се уште го имаат статусот на жртви ((see, a contrario, *Musci v. Italy* [GC], no. 64699/01, § 101, ECHR 2006-V (извадоци), и *Ernestina Zullo v. Italy* [GC], no. 64897/01, § 102, 29 март 2006).)

44. Имајќи ја предвид ваквата фактичка состојба, Европскиот суд за човекови права е задоволен дека одлуката на Врховниот суд од 20 октомври 2008 година обезбедила за жалителите доволен и соодветен надомест кој е во можност да го одстрани од жалителите статусот на жртви во смисла на членот 34 од Конвенцијата.

45. Во вакви околности, Судот смета дека жалителите не можат да тврдат повеќе дека се жртви на повреда на правото на судење во разумен рок загарантирано со членот 6 став 1 од Конвенцијата во однос на компензаторни постапки. Соодветно

ова барање е очигледно неосновано и мора да биде одбиено во согласност со членот 35 став 3 и 4 од Конвенцијата.

46. Врз основа на членовите 6 и 14 и членот 1 од Протоколот 1 на Конвенцијата апликантите се жалеа дека месечната пензија која им била досудена со одлуката на Апелациониот суд од 5 февруари 2009 година била премногу ниска и дека тужените правни лица претходно биле во државна сопственост. Членот 14 и членот 1 од Протоколот на Конвенцијата во делот во кој се релевантни гласат:

Член 14

„Уживањето на правата и слободите, признати со оваа Конвенција, треба да се обезбеди без никаква дискриминација заснована врз пол, раса, боја на кожата, јазик, вера, политичко или кое и да е друго мислење, национално или социјално потекло, припадност на национално малцинство, материјална положба, потекло по раѓање или кој и да е друг статус.

Член 1 од Протоколот бр.1

Секое физичко или правно лице има право на мирно уживање на својот имот. Никој не може да биде лишен од својот имот, освен во јавен интерес и под услови предвидени со закон и со општите принципи на меѓународното право.

Претходните одредби не навлегуваат во правото на државите да донесуваат закони кои ги сметаат за неопходни за регулирање на користењето на имотот согласно општиот интерес или заради сигурно плаќање на данокот, другите придонеси и парични казни..”

47. Судот ги разгледа овие барања. Сепак имајќи го предвид доказниот материјал доставен на увид, како и надлежноста на Судот во однос на изнесените барања, Судот утврди дека не постојат наводи за повреда на правата и слободите предвидени во Конвенцијата или нејзините протоколи.

48. Оттука следи дека овој дел од апликацијата е очигледно неоснована и мора да биде одбиен во согласност со членот 35 став 3 и 4 од Конвенцијата.

Од овие причини , судот едногласно

Одлучи дека апликацијата е недопуштена.

Claudia Westerdiek
Секретар

Peer Lorenzen
Претседател